

KORMÁNYZATI ELLENŐRZÉSI HIVATAL

Iktatószám: 31-129/7/2021.

TERVEZET

A 2011. évi CXII. törvény 27. § (5)
bekezdése alapján NEM NYILVÁNOS
2021. augusztus 23-tól számított 10 évig.
Készült 2 példányban.
Ez az 1. számú példány
Terjedelem: 11 oldal

VÉLEMÉNY

**A DIÁKHITEL KÖZPONT ZÁRTKÖRŰEN MŰKÖDŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
MŰKÖDÉSE ÉS GAZDÁLKODÁSA TÁRGYÁBAN**

Budapest, 2021. augusztus

NEM NYILVÁNOS

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS.....	3
II. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	4
III. MEGÁLLAPÍTÁSOK	6

NEM NYILVÁNOS

I. BEVEZETÉS

A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 355/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet 10. § (1) bekezdése alapján tanácsadó tevékenységet folytatott a Diákhitel Központ Zártkörűen Működő Részvénytársaság működése és gazdálkodása tárgyában.

A hallgatói hitelrendszer 2001-ben jött létre, kereteit a hallgatói hitelrendszerről és a Diákhitel Központtról szóló 119/2001. (VI. 30.) Korm. rendelet fektette le. Ennek helyébe lépett később a hallgatói hitelrendszerről és a Diákhitel Központtról szóló 86/2006. (IV. 12.) Korm. rendelet, majd a jelenleg is hatályos, a hallgatói hitelrendszerről szóló 1/2012. (I. 20.) Korm. rendelet.

A tanácsadói véleményben szereplő megállapítások a Diákhitel Központ Zrt. (a továbbiakban: DHK Zrt.) által szolgáltatott adatokon alapulnak. A Hivatal kockázatelemzés alapján 52 szerződést választott ki részletes ellenőrzésre a 2018-2020. évi időszak tekintetében összesen 1,4 milliárd Ft értékben.

NEM NYILVÁNOS

II. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A 2001-ben alapított DHK Zrt. feladata a hallgatói hitelrendszer működtetése. Célja, hogy külső források kedvező bevonásával a lehető legalacsonyabb kamatszint mellett folyósítson hitelt a felsőoktatásban résztvevő hallgatók részére, és ezáltal minél szélesebb körben tegye lehetővé a felsőoktatásba történő bekapcsolódást.

A DHK Zrt. hitelportfóliója két fő termékből áll, a szabad felhasználású Diákhitel 1-ből és a kötött felhasználású, tandíjra felvehető Diákhitel 2-ből. A Diákhitel 1 kamata jelenleg 1,99%, a Diákhitel 2 pedig – az állami kamattámogatás miatt – a hallgatók számára kamatmentes. Ezek mellett 2020-ban a koronavírus járvány enyhítésére hozott intézkedések között bevezetésre került a Diákhitel Plusz, amely egyszeri, 500 ezer Ft-os szabad felhasználású kamatmentes hitelt jelent a hallgatók számára. A tanácsadás ideje alatt további jelentős lépés történt a hitelportfólió bővítésére, ugyanis 2021. május 31-től bevezetésre került a szak- és felnőttképzésben igényelhető képzési hitel, melynek két típusa teljes mértékben megegyezik a Diákhitel 1 és 2-vel, mindössze az ügyfélkörben tér el.

Az átlagosan 93 fő munkavállalóval rendelkező DHK Zrt. állami támogatásban nem részesült, adózás előtti eredménye pedig az elmúlt években folyamatosan közel nullszaldós volt, mivel a hallgatói hitelekből befolyó kamatbevételekkel (2019-ben mintegy 4,8 milliárd Ft) egyező összegű ráfordításai merültek fel. A vezető beosztású alkalmazottak átlagbére 2020-ban már megközelítette havonta a bruttó 1,2 millió Ft-ot, míg az alkalmazottaké bruttó 408 ezer Ft volt.

A DHK Zrt. kamatbevételei közvetett módon részben állami forrásból származtak, ugyanis a hitelfelvevőknek nyújtott, de a DHK Zrt. részére fizetett kamattámogatások 2019-ben mintegy 1,5 milliárd Ft-ot jelentettek, amely a társaság kamatbevételeinek mintegy 30%-át tette ki. Emellett a családpolitikai intézkedések részeként a második gyermek után a hiteltartozás felét, a harmadik gyermek után a teljes összegét átvállalja az állam. Ez 2019-ben 1,9 milliárd Ft-ot jelentett, ami a hitelállományt csökkentette.

A hitelállomány azonban összességében ennél nagyobb mértékben csökkent, a 2015. évi 212 milliárd Ft-os csúcsról 2019-re 183 milliárd Ft alá. Ugyan 2020-ban a Diákhitel 1 és 2 állománya mintegy 28 milliárd Ft-tal emelkedett, ez azonban főként arra vezethető vissza, hogy a koronavírus járvány hatásainak enyhítésére bevezetett hitelmoratórium miatt 2020-ban 30%-kal, mintegy 10 milliárd Ft-tal kevesebb törlesztés érkezett a DHK Zrt.-hez, a meglévő tartozások pedig a moratórium alatt is kamatoztak, amelyek az év végén tőkésítésre kerültek. Emellett a Kormány 2020-ban több mint a kétszeresére, 70 ezer Ft/hóról 150 ezer Ft/hóra emelte a Diákhitel 1 havi maximális összegét, a hallgatók 80%-a pedig élt is a legmagasabb összeg igénylésének lehetőségével.

A Diákhitel 1 és 2-vel rendelkezők aránya folyamatosan csökkenő tendenciát mutat. Míg 2011-ben a hallgatók 19,4%-a rendelkezett valamelyik hitellel, ez az arány 2019-ben már csak 12,5%, 2020-ban pedig már csak 12,3% volt.

NEM NYILVÁNOS

A társaság a 2020. évben rekord összegű, közel 33 milliárd Ft hitelt folyósított, azonban ez nem a meglévő termékek népszerűség-növekedéséből ered, hanem szintén a koronavírus járvány hatásainak enyhítésére bevezetett Diákhitel Plusznak köszönhető. Az új termék a rekord méretű kihelyezett hitelösszeg 42%-át (14 milliárd Ft) tette ki. Jellegéből adódóan azonban ez egy egyszeri hatás, a további években nem várható ilyen mértékű hitelkihelyezés a Diákhitel Pluszból.

A kedvezőtlen tendenciákat érzékelhette a DHK Zrt. menedzsmentje is, mivel az évi 1 milliárd Ft-ot is meghaladó anyag jellegű ráfordítások közel felét hirdetés- és reklámköltségekre, illetve tanácsadásra költötték. A Hivatal által vizsgált szerződések alapján azonban az ezek között megrendelt kutatások, elemzések, tanulmányok díjazása több esetben nem állt arányban az ellenszolgáltatással, előfordult hogy triviális, az interneten számos helyen ingyenesen elérhető megállapításokra jutottak, illetve bizonyos esetekben a szerződéskötéseket megelőzően olyan cégeket kértek fel ajánlattételre, amelyek teljesítési képessége eleve kétséges.

A hitelállomány és a kihelyezett hitelek összegében a jövőben inkább a 2021-ben bevezetett, a szak- és felnőttképzésben igényelhető képzési hitel hozhat további érdemi és fenntartható növekedést. Ezzel ugyanis jelentősen bővül a potenciális ügyfélkör.

III. MEGÁLLAPÍTÁSOK

A 2001-ben alapított DHK Zrt. feladata a hallgatói hitelrendszer működtetése. A társaság tulajdonosa 2002. december 30-tól a Magyar Állam, a tulajdonosi jogokat 2010. június 17-től a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. gyakorolja. Célja, hogy hosszú távon a felsőoktatásban résztvevő hallgatók anyagi helyzetét javítsa oly módon, hogy a DHK Zrt. külső források kedvező bevonásával a lehető legalacsonyabb kamatszint mellett folyósítson hitelt a felsőoktatásban résztvevő hallgatók részére, és ezáltal minél szélesebb körben tegye lehetővé a felsőoktatásba történő bekapcsolódást.

A DHK Zrt. hitelportfóliója két fő termékből áll, a szabad felhasználású Diákhitel 1-ből és a kötött felhasználású, tandíjra felvehető Diákhitel 2-ből. A Diákhitel 1 kamata jelenleg 1,99%, a Diákhitel 2 pedig – az állami kamattámogatás miatt – a hallgatók számára kamatmentes. Ezek mellett 2020-ban a koronavírus járvány enyhítésére hozott intézkedések között bevezetésre került a Diákhitel Plusz,¹ amely egyszeri, 500 ezer Ft-os szabad felhasználású kamatmentes hitelt jelent a hallgatók számára. A tanácsadás ideje alatt további jelentős lépés történt a hitelportfólió bővítésére, ugyanis 2021. május 31-től bevezetésre került a szak- és felnőttképzésben igényelhető képzési hitel,² melynek két típusa teljes mértékben megegyezik a Diákhitel 1 és 2-vel, mindössze az ügyfélkörben tér el.

A kereskedelmi bankok által nyújtott hitelekhez képest a hallgatói hitelek több szempontból atipikus hiteltermékek. Hitelbírálat nem történik, mindössze a jogosultságot ellenőrzi a DHK Zrt. a Felsőoktatási Információs Rendszer alapján. A hiteleknek nincs fedezete, ezért jelentős céltartalék képzés szükséges a várható nem fizető hitelek miatti értékvesztésre. A törlesztése jövedelemarányos (így a törlesztőrészeket megállapításához a NAV által szolgáltatott jövedelmi adatok³ szükségesek) és az évente változó törlesztőrészek miatt a futamidő sem fix.

A DHK Zrt. az elmúlt években átlagosan 93 fő szellemi foglalkozású munkavállalóval rendelkezett, a személyi jellegű ráfordítások összege évente több mint 1.200 millió Ft volt. A vezető beosztású alkalmazottak átlagbére 2019-ben bruttó 1.018 ezer Ft/hó, 2020-ban pedig már 1.198 ezer Ft/hó (a vezérigazgatóé 3,5 millió Ft/hó), az alkalmazottak átlagbére 2019-ben 383 ezer Ft/hó, 2020-ban pedig 408 ezer Ft/hó volt.

¹ A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a veszélyhelyzet okán felvehető hallgatói hitelről szóló 96/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet értelmében.

² A hallgatói hitelrendszerről szóló 1/2012. (I. 20.) Korm. rendelet és a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 11/2020. (II. 7.) Korm. rendelet módosításáról szóló 389/2020. (VIII. 8.) Korm. rendelet és az egyes kormányrendeleteknek a hallgatói és képzési hitelekkel összefüggő módosításáról szóló 156/2021. (III. 29.) Korm. rendelet értelmében.

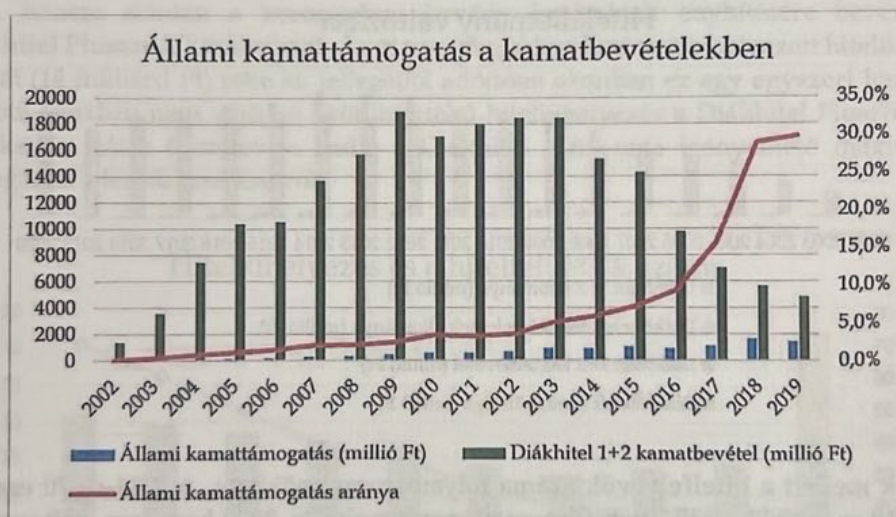
³ Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 111. § (2) bekezdése: „Az állami adó- és vámhatóság az adóévet követő év október harmincegyedikéig a fizetésre kötelezett adóazonosító jelét tartalmazó megkeresésre a Diákhitel Központ Zrt.-nek elektronikusan vagy elektronikus adathordozón adatot szolgáltat a hallgatói hitel törlesztésére kötelezett természetes személynek az adóévben keletkezett, a törlesztési kötelezettség alapját képező jövedelméről.”

NEM NYILVÁNOS

Az anyag jellegű ráfordítások összege hasonló volt a személyi jellegű ráfordításokéhoz, éves átlagban meghaladta az 1.100 millió Ft-ot.

A társaság állami támogatásban nem részesült. A hallgatói hitelekből befolyt kamatokból (2019-ben mintegy 4,8 milliárd Ft) finanszírozta forráshiteleinek költségét (2019-ben 1,8 milliárd Ft), valamint saját működését úgy, hogy az adózás előtti eredménye folyamatosan közel nullszaldós volt, azaz a bevételekkel egyező összegű ráfordítás merült fel.

A hallgatói hitelekből befolyt kamat ugyanakkor részben állami forrásból származott, mivel a Kormány több csatornán keresztül támogatja a hallgatói hitelrendszert. Egyrészt a DHK Zrt. bevételét képezik a hitelfelvevőknek nyújtott, azonban a DHK Zrt. részére fizetett célzott kamattámogatások,⁴ amelyek 2019-ben mintegy 1,5 milliárd Ft-ot tettek ki. Ez összességében a DHK Zrt. kamatbevételein belül – a Diákhitel 2 kamatának 2017 októberétől történő teljes támogatása és az alacsony kamatkörnyezet miatt lecsökkent kamatbevételek következtében – egyre növekvő hányadot, 2019-ben már 30%-os arányt képviselt.

A kamattámogatások mellett a Kormány családpolitikai intézkedéseinek értelmében 2018. január 1-től az állam a második gyermek után a hallgatói hiteltartozás felét, a harmadik gyermek után a teljes tartozást átvállalja.⁵ Ennek következtében a DHK Zrt. közvetetten 2018-ban 1,1 milliárd Ft, 2019-ben 1,9 milliárd Ft állami támogatásban részesült. Ez a támogatás főként tőketörlesztést jelentett, ami így a meglévő hitelállományt csökkentette.

A hitelállomány azonban ennél is nagyobb mértékben csökkent, a 2015. évi 212 milliárd Ft-os csúcspól 2019-re 183 milliárd Ft alá. Ennek egyik tényezője a diákhitel

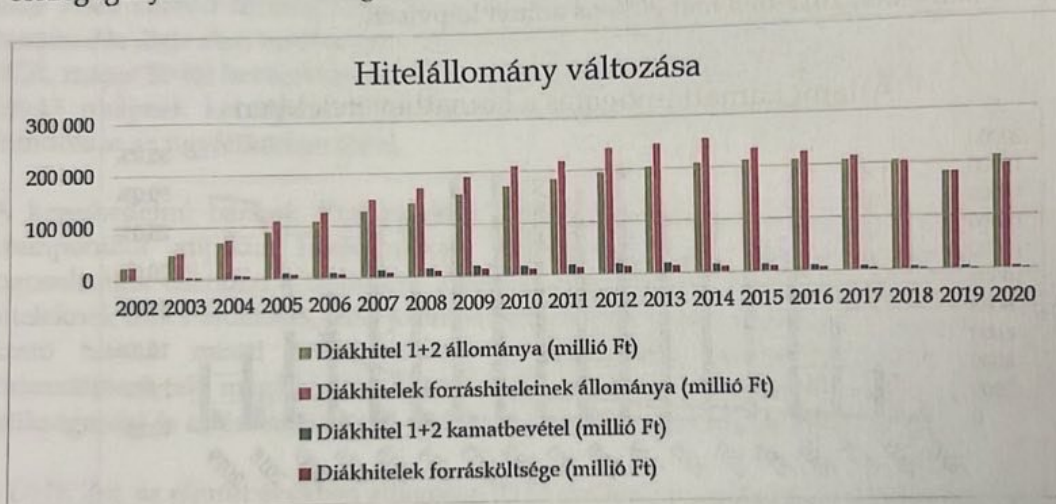
⁴ A költségvetési törvényekben a „GYES-en és GYED-en lévők hallgatói hitelének célzott támogatása” és a „Diákhitel 2 konstrukció kamattámogatása” fejezetek.

⁵ A költségvetési törvényekben a „Diákhitel tartozás csökkentésének támogatása” fejezet.

NEM NYILVÁNOS

kamatainak csökkenése, aminek következtében az évente befolyó mintegy 30 milliárd Ft törlesztésnek egyre nagyobb hányada tőketörlesztés (2019-ben már 87%). A 2019. évben további jelentős tényező, hogy jogszabályváltozás következtében a társaság a felmondott hiteleit, összesen 22,9 milliárd Ft összegben a Magyar Követeléskezelő Zrt. részére engedményezte.

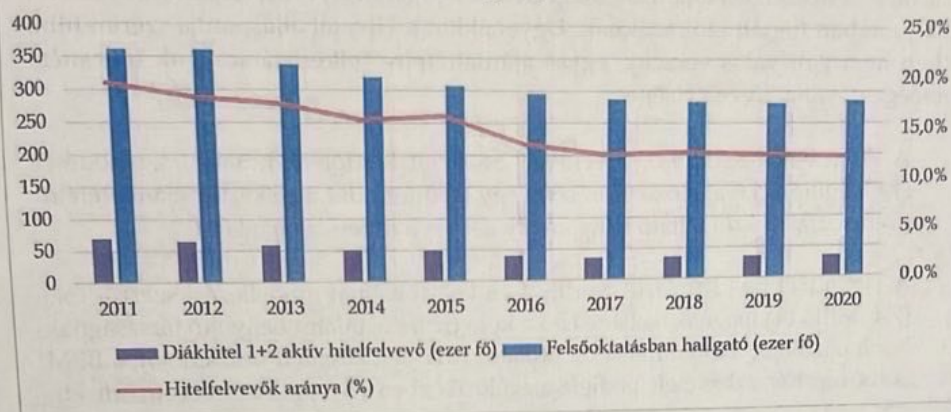
Ugyan 2020-ban a Diákhitel 1 és 2 állománya mintegy 28 milliárd Ft-tal emelkedett, ez azonban nem az igénylők számának növekedéséből eredt, hanem két tényezőre vezethető vissza: Egyrészt a koronavírus járvány hatásainak enyhítésére bevezetett hitelmoratórium⁶ miatt 2020-ban 30%-kal, mintegy 10 milliárd Ft-tal kevesebb törlesztés érkezett a DHK Zrt.-hez, ami az alacsony kamatok miatt közel 90%-ban a hitelek tőkeállományát csökkentette volna. A meglévő tartozások pedig a moratórium alatt is kamatoztak, amelyek az év végén tőkésítésre kerültek. Emellett a Kormány 2020-ban több mint a kétszeresére 70 ezer Ft/hóról 150 ezer Ft/hóra emelte a Diákhitel 1 havi maximális összegét, a hallgatók 80%-a pedig élt is a legmagasabb összeg igénylésének lehetőségével.

A fentiek mellett a hitelfelvevők száma folyamatosan csökkent. A 2011-es 70 ezer főről 2019-re a felére, 35 ezer főre esett a számuk, és 2020-ban sem változott érdemben, miközben a KSH adatai alapján a felsőoktatásban tanulók száma ezen időszak alatt csak 22%-kal lett kevesebb. Ennek megfelelően míg 2011-ben a hallgatók 19,4%-a rendelkezett diákhittel, ez az arány 2019-ben 12,5%, 2020-ban pedig már csak 12,3% volt.

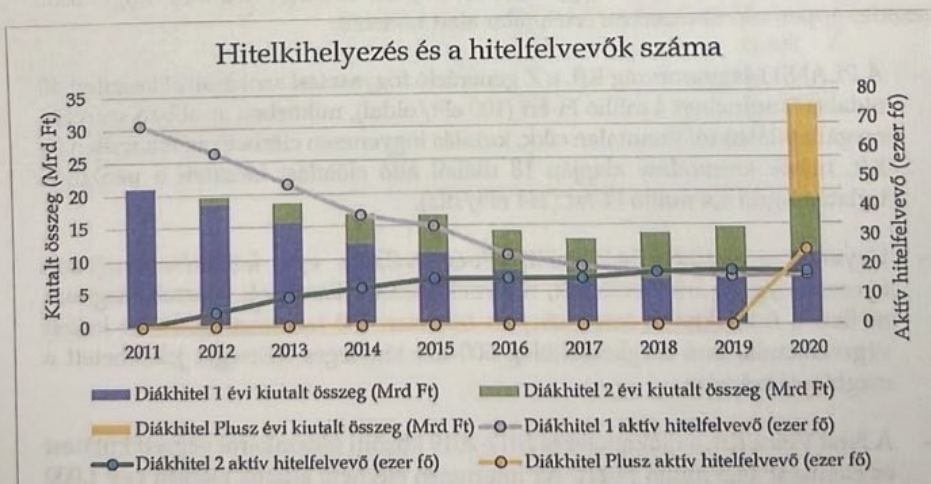
⁶ Az egyes kiemelt társadalmi csoportok, valamint pénzügyi nehézséggel küzdő vállalkozások helyzetének stabilizálását szolgáló átmeneti intézkedésekről szóló 2020. évi CVII. törvény értelmében.

A Diákhitelt igénylők száma

A nehézségek ellenére a DHK Zrt. a 2020. évben rekord összegű, közel 33 milliárd Ft hitelt folyósított. Azonban ez sem a meglévő termékek népszerűség-növekedéséből ered, hanem szintén a koronavírus járvány hatásainak enyhítésére bevezetett Diákhitel Plusznak köszönhető. Az új termék a rekord méretű kihelyezett hitelösszeg 42%-át (14 milliárd Ft) tette ki. Jellegeből adódóan azonban ez egy egyszeri hatás, a további években nem várható ilyen mértékű hitelkihelyezés a Diákhitel Pluszból. A növekedés másik összetevője pedig a Diákhitel 1 havonta igényelhető maximális összegének jelentős emelése volt.

Hitelkihelyezés és a hitelfelvevők száma

A kedvezőtlen tendenciákat érzékelhette a DHK Zrt. menedzsmentje is, mivel az évi 1 milliárd Ft-ot is meghaladó anyag jellegű ráfordítások közel felét hirdetés- és reklámköltségekre, illetve tanácsadásra költötte.

A 2018-2020. évek tekintetében kiválasztott - összesen bruttó 1,4 milliárd Ft dfjzás mellett létrejött - 52 szerződés megkötését jellemzően közbeszerzési eljárás vagy a

NEM NYILVÁNOS

társaság beszerzési szabályzata szerinti 3 ajánlat bekéréséből álló beszerzési eljárás előzte meg. A beszerzési eljárások megfeleltek a jogszabályi és a társaság beszerzési szabályzatában foglalt előírásoknak. Ugyanakkor a Hivatal álláspontja szerint több esetben nem volt valós verseny, egyes ajánlattételre felkért társaságok teljesítési képessége ugyanis eleve kétséges:

- A First Voice Kft. 2020. december 2-án kelt kérdőíves kutatási szerződését (12,1 millió Ft) megelőző eljárásban egy fordítóirodát is felkértek ajánlattételre (Reflex Üzleti Szolgáltató Kft.), amely nem is nyújtott be ajánlatot.
- A HYPERTEAM Kft. 2018. április 4-én kelt folyamat modellezési szerződését (7,4 millió Ft) megelőző eljárásban a két vesztes ajánlatot benyújtó társaságnak honlapja sincs, a Qualinvest Bt. utoljára 2011-ben készített beszámolót, a BPM Solutions Kft. árbevétele pedig a megelőző évben a 3,5 millió Ft-ot sem érte el.
- A PLANB Magyarország Kft. 2019. december 17-én kelt, prezentációs anyag készítéséről szóló (4,4 millió Ft), 2019. december 20-án kelt, tanulmány készítéséről szóló (4 millió Ft) és a 2020. december 17-én kelt, faültetés nyereséjéről szóló (14,8 millió Ft) szerződését megelőző eljárásokban ajánlattételre felkért Black Out Film Bt. utoljára 2002-ben készített beszámolót, honlapja nincs, tevékenységének, referenciáinak nincs látható nyoma.

Részben a fenti ügyleteket is érintően több esetben kétséges továbbá a díjazás és az ellenszolgáltatás arányossága, figyelemmel a piaci árakra, valamint hogy több szerződés éppen a közbeszerzési értékhatár alatt kötött.

- A PLANB Magyarország Kft. a Z generáció fogyasztási szokásairól készített 40 oldalas tanulmányt 4 millió Ft-ért (100 eFt/oldal), miközben az abban szereplő megállapításokról számtalan cikk, kutatás ingyenesen elérhető az interneten. A Kft. másik szerződése alapján 18 diából álló előadást készített a pénzügyi tudatosságról 4,4 millió Ft-ért (244 eFt/dia).
- Ugyanez a szállító 14,8 millió Ft-ért vállalta egy faültetéssel díjazott nyereséjéről lebonnyolítását, melynek során a Facebook posztok megírása mellett 6 felsőoktatási intézménynél összesen 200 facsemete ültetését kellett végrehajtania, ami megközelítőleg 500 eFt tényleges költséget jelenthetett a megbízott számára.
- A First Voice Kft. a diákhitelezés 2012-2019 közötti időszakáról végzett kutatást és elemzést 14,5 millió Ft-ért. Az interneten elérhető adatok alapján egy 1.000 fős mintán 35-40 kérdéses kérdőív már 1,4 millió Ft-ért rendelhető, de kiegészítő szolgáltatásokkal sem több 2 millió Ft-nál, amelyben benne van a kimutatások, elemzések készítése is. Ennek alapján a feladat kb. 2 millió Ft-ból megvalósítható volt.
- A MESTINT Kft. egy 27 kérdésből álló 818 fős közvélemény kutatás adatai alapján állított össze egy 28 oldalas tanulmányt és 108 diányi előadást

NEM NYILVÁNOS

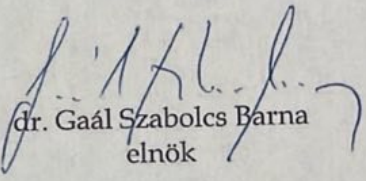
12,4 millió Ft-ért, ami a fentiek szerint szintén kb. 2 millió Ft-ból megvalósítható volt.

- A Think&Tank Management Kft. 14,7 millió Ft-ért vállalta a „Középiskolai fenntartható fejlődés, e-mobilitás kampány” lebonyolítását. Ennek során két Facebook poszt született, ezekre 44 oldalnyi pályázat érkezett, amelyek értékelését szakmai zsűri végezte, nem a társaság. A pályázat nyerteseinek felajánlott 50 elektromos roller (Xiaomi Mi Electric Scooter Essential) nettó 110 eFt/db, azaz kiskereskedelmi áron összesen 5,5 millió Ft, melyet a megbízottnak kellett biztosítania. A fennmaradó 9,2 millió Ft-ból végezte a hozzászólásokban érkezett szavazatok összesítését és a nyeremények kiszállítását, aminek reális ellenértéke ennek mindössze a töredéke.

A Hivatal álláspontja szerint a hitelállomány csökkenésének megállítását, illetve növelésének beindítását nem a fenti ügyletek, hanem a hitelportfólió szélesítésére történt lépések szolgálhatják. A tanácsadás ideje alatt bevezetett, 2021. május 31-től a szak- és felnőttképzésben igényelhető képzési hitellel jelentősen bővül a DHK Zrt. potenciális ügyfélköre, így várhatóan tartós és fenntartható növekedésnek indulhat a hitelállomány is.

Budapest, 2021. augusztus 23.

Dr. Gaál Szabolcs Barna
elnök